

جوش قنات‌های پر آب

■ قنات‌های جماران
■ نشانی: خانه امام جمارانی، باغ علم، جوار مسجد جامع، محدوده جوزستان، باغ سزاوار و خیابان آقایی

در گذشته، گسترده‌گی محدوده جماران بیشتر از چیزی بود که امروز به‌عنوان محله جماران می‌شناسیم. این محدوده جغرافیایی چندین قنات پر آب داشت که هم‌اکنون تعدادی از آنها به‌علت کم‌آبی و رسیدگی نکردن از بین رفته‌اند. قنات امام جمارانی از قنات‌های پر آبی است که همچنان زنده است. این قنات توسط آیت‌الله سیدابراهیم امام جمارانی جان گرفت و وقف شد و هم‌اکنون سرمنشأش در منزل مرحوم آیت‌الله سیدحسین امام جمارانی است. قنات باغ سزاوار، در مجاورت منزل امام خمینی (ره) است و همچنان پرخروش جریان دارد. این قنات، باغ سزاوار و بخشی از زمین‌های جماران را سیراب می‌کند. قنات گلبر کج هم در خیابان آقایی محله جماران قرار دارد و منشأش سرپوشیده است، ولی آب آن همچنان جاری است. قنات گلبر کج یکی از قنات‌های اصلی محدوده جماران بود که آب بخش وسیعی از کشاورزی این روستا را تأمین می‌کرد.

محدوده محله جوزستان در جماران منطقه خوش آب‌وهوایی است که درختان زیادی دارد. این طراوت به‌دلیل وجود قنات پر آبی به‌نام قنات جوزستان است که در نزدیکی مسجد محله قرار گرفته. برای قنات جوزستان باعث شده تا این محدوده درختان میوه خوش طعمی داشته باشد، به‌خصوص گردو که طرفداران زیادی دارد. هنوز هم اگر از محدوده شمال مسجد محله رد شوی، صدای جوش و خروش آب قنات شنیده می‌شود. قنات دیگری که در گذشته جزو قنات‌های محدوده جماران بود، قنات سولک نام دارد؛ قناتی که منبع آب غنی داشت. قنات سولک در شمال باغ علم است. اگر گذرتان به جماران افتاد، حتماً سری به مسجد جامع این محله بزنید. در جوار مسجد، درخت چنار تومنندی هست که این طراوت و شادابی را از قناتی می‌گیرد که ریشه‌های آن را سیراب می‌کند. قنات مسجد جامع جماران یکی دیگر از قنات‌های معروف این روستاست. سن و سال چنار قدیمی مسجد جامع را اهالی قدیمی بیش از ۸۰۰ سال می‌دانند و یکی از دلایل رشد درخت را وجود همین قنات بیان می‌کنند. این را هم ناگفته نگذاریم که مسجد محله چندین بار بازسازی شده و خوشبختانه صدمه‌ای به قنات وارد نشد و همچنان جاری و پر آب پیش می‌رود. سید عباس عرفاتی، از معتمدان محله جماران، درباره قنات‌های این محله می‌گوید: «متأسفانه ساخت‌وسازهای پی‌درپی صدمه زیادی به قنات‌های این روستا زده است. جدا از بحث کم‌آبی، در چند سال اخیر اهمیت ندادن به قنات‌ها و رسیدگی نکردن به آنها باعث شده تا تعدادی از قنات‌های جماران خشک شوند.»

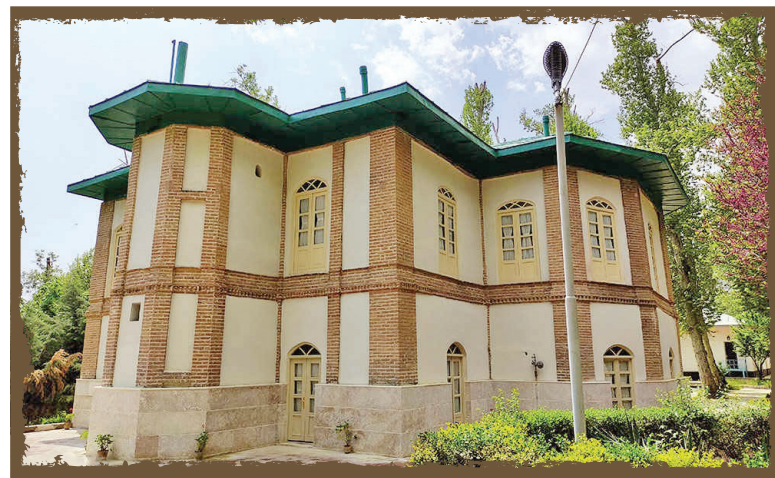
حاج احمد آقا اینجا میل می‌گرفت

■ زورخانه جماران
■ موقعیت: خیابان جماران

کردیم تا جوانان علاقه‌مند به ورزش باستانی را دور هم جمع کنیم. زورخانه تابستانی بدون سقف و قرار بود برای زمستان آن را مسقف کنند، اما صدای ضرب گرفتن مرشد، بهانه‌ای به‌دست یکی از همسایگان ارثی داد و با شکایت او، این زورخانه نوبا تعطیل شد. حاج ابراهیم عرفانی حرف‌هایش را اینگونه ادامه می‌دهد: «ناصر هفته اول جنگ به جبهه رفت و مفقودالامر شد. بعد از انقلاب در زیر زمین خانه‌ای که مصادرهای بود شروع به ورزش باستانی کردیم. یادم هست حاج احمد آقا هم برای ورزش به آنجا می‌آمد. جوانانی که مشتاق به ورزش زورخانه‌ای بودند در این محل جمع می‌شدند و برخی از علمای شمیران از جمله آیت‌الله ملکی، شهید شاه‌آبادی و حاج احمد خمینی هم به این زورخانه می‌آمدند.» اما این فضا هم تعطیل

ماجرای نخستین زورخانه جماران به سال ۱۳۴۷ برمی‌گردد و زمانی که دو دوست با هم تصمیم گرفتند زورخانه‌ای در جماران دایر کنند. حاج ابراهیم عرفانی متولد ۱۳۳۳ است و بر ایمان از راه‌اندازی قدیمی‌ترین زورخانه بدون سقف در جماران می‌گوید: «من و ناصر منایبی بچه محل بودیم. ۱۷ یا ۱۸ ساله بودیم و تفریح‌مان رفتن به کوه‌های اطراف جماران بود. آن زمان جماران مثل الان نبود و بیشتر آن زمین‌های کشاورزی و باغ بود. ناصر که با ورزش باستانی آشنا شده بود پیشنهاد راه‌اندازی زورخانه‌ای را در جماران به من داد. ساخت زورخانه را در خانه مخروبه‌ای از املاک ارثی خانواده‌اش شروع

شد و دیگر جایی برای ورزش زورخانه‌ای در جماران نبود. سال ۱۳۶۱ حاج ابراهیم عرفانی برای راه‌اندازی زورخانه‌ای در جماران به سازمان تربیت‌بدنی استان تهران رفت. آن زمان به‌دلیل حضور امام (ره) در جماران و حفظ امنیت منطقه، گرفتن مجوز ساخت زورخانه بسیار سخت بود، اما حاج ابراهیم عرفانی متعهد شد که مراقب رفت‌وآمد به این زورخانه باشد. از سال ۱۶ عو‌زمانی که کلنگ ساخت زورخانه جماران به زمین خورد تاکنون، حدود ۴۲ سال است حاج ابراهیم مدیریت زورخانه شهید ازدری را بر عهده دارد. زورخانه ۴۰ ساله جماران، معماری بسیار زیبایی دارد و پاتوق پهلوانان و باستانی‌کاران است. سقف بلند و آینه کاری در معماری زورخانه جماران توجه هر تازواردی را به خود جلب می‌کند و هنوز صدای ضرب مرشد در آن طنین‌انداز می‌شود.

عمارت ۲۵ هزار تومانی امیر نظام قاجاری

■ عمارت قاجاری
■ موقعیت: منظره

حسام‌آباد مشهور شود، هر چند بعدها به باغ منظره تغییر نام داد. اما چه شد که این باغ و عمارت جزو اموال سلطنتی شد، برای خودش قصه جالبی دارد. عمارتی که حسام‌السلطنه در دل این جنگل زیبا ساخت امروز به عمارت مرکزی معروف است. البته قبل از اینکه کار ساخت عمارت زیبای امیر نظام ناصرالدین‌شاه به پایان برسد، در میان شاهزاده‌های قاجاری حسابی طرفدار پیدا کرد. کامران میرزا، برادر مظفرالدین‌شاه، این زمین و عمارت را خرید و بخش‌هایی به بنا اضافه کرد. در پایان هم محمدعلی‌شاه به مبلغ ۲۵ هزار تومان باغ منظره را خرید و جزو املاک سلطنتی شد. اما سرنوشت این باغ و عمارت در پایان دوره احمدشاه قاجار تغییر کرد. این باغ را در زمان نشستن احمدشاه

بر مسند قدرت به فردی به نام شعبانعلی قراقرز، معروف به باغبان باشی، اجاره دادند. سال ۱۳۰۰ باغ مورد نظر جزو املاک وزارت دارایی شد. در اوایل سلطنت رضاشاه دوباره باغ منظره به اموال سلطنتی پیوست تا اینکه سال ۱۳۱۷ و قتی محمد ابراهیم شوکت‌الملک حاکم قنات بود، این باغ به کنسول دولت انگلیس، کلنل پریدو کس که در آن زمان مقیم قنات و سیستان بود واگذار شد. در زمان این کلنل هم مجموعه ساختمانی در داخل باغ ساخته شد. در حال حاضر باغ منظره و عمارت ۴۵ ساله داخل آن تبدیل به مجتمع فرهنگی - اردویی کشوری شهید باهنر شده است و متعلق به وزارت آموزش و پرورش برای برپایی اردوهای دانش‌آموزی است.

اردوگاه شهید باهنر یکی از جاذبه‌های بی‌نظیر گردشگری محله جماران است. این اردوگاه سال ۱۲۴۰، جنگلی ناموزن در دامنه رشته کوه‌های البرز در همسایگی روستاهای نیاوران، دارآباد و حصاربوعلی بود. در همان سال‌ها این جنگل بکر و زیبا چشم‌یکی از امرای نظامی ناصرالدین‌شاه را برای ساخت عمارتی زیبا گرفت. سلطان مرادمیرزا، معروف به «حسام‌السلطنه»، سال ۱۲۶۱ یک بنای زیبای ییلاقی به نام عمارت و باغی در دل این جنگل ساخت. این ماجرا بهانه‌ای شد تا باغ و زمین‌های اطراف آن میان روستاهای همسایه‌اش به